

8. Dodge K. A. The structure and function of reactive and proactive aggression / In D. J. Pepler, K. H. Rubin (Eds.). The development and treatment of childhood aggression. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum, 1991. P. 201-216.

9. Hazler R. J. Breaking the cycle of violence: interventions for bullying and victimization. Washington, DC: Accelerated Development. 1996. P. 131.

10. Rigby K. Effects of peer victimization in schools and perceived social support on adolescent well-being. *Journal of Adolescence*. 2000. № 23. P. 57-68.

Науковий керівник: к.політ.н., доцент Каретна О. О.

Гелета Еміль Вадимович

*студент 2-го курсу факультету психології, політології та соціології
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ФЕНОМЕН ЗБРОЇ В КОНТЕКСТІ СОЦІОЛОГІЧНОГО ЗНАННЯ

Тема зброї завжди цікавила соціологів, починаючи з елементарних побутових ножів та сокир, закінчуючи бойовою вогнепальною зброєю та зброєю масового ураження.

У соціологів немає чіткої мови опису, яка б дала відповідь на те, чим є зброя в принципі. На відміну від антропологів, які розуміють зброю як черговий компенсаторний механізм, продовження тіла. Поширена думка, що людина – просто слаба тварина, виправдовується тим, що людина досить погано пристосована до навколишнього середовища, що, в свою чергу, стимулювало до появи компенсаторних механізмів, починаючи від самозахисту, і закінчуючи такими складними механізмами, як суспільство.

Крім того, ці механізми свого часу виключили людиноподібних приматів з порядку природного відбору, ця антропологічна логіка мислення в кінцевому підсумку наводить дослідників, у тому числі соціологів до того, що зброя за визначенням є деяким продовженням людського тіла. Наприклад, у Маршала Маклюєна бачимо міркування про те, що лук – це продовження руки, а вогнепальна зброя – продовження ока і тому лише ті, хто соціалізується у письмовій культурі, можуть добре стріляти з рушниць [3]. Однак ця логіка не соціологічна, а антропологічна і виходить з того, що є деяка

апріорна людська природа та її недостатність створює потребу в озброєнні.

У соціології є власні способи концептуалізації феномену «зброї», їх навіть можна розкласти на континуумі, на одному кінці якого буде теорія практик, тобто, наприклад, бейсбольна бита перестає бути предметом спортивного інвентарю й стає зброєю та знаряддям злочину в момент скоєння за допомогою неї протиправних дій. Відповідно, є річ зброєю чи ні, визначається виключно практикою її використання у конкретному випадку.

На протилежному кінці континууму буде те, що прийнято називати об'єкт-центричною соціологією, яка стверджує, що в другій половині минулого століття розвиток технологій призводить до того, що з'являються форми озброєння, здатні знищити людство в цілому [6]. Сама можливість такого знищення створює нові типи ризиків, які раніше людство не знало, і вже не важливо, використовується воно чи ні, саме існування такої зброї змушує цивілізацію переосмислити феномен озброєння загалом.

До певної міри синтезом двох цих моделей концептуалізації виявляється робота Мануеля де Ланди «Війна в епоху розумних машин», який намагається поєднати з одного боку прагматичний підхід, де зброя розчинена у практиці її використання, а з іншого боку – великий об'єкт-центричний підхід, де важливіша можливість знищення, а не реальне використання [2].

Варто також звернути увагу на феномен зброї з погляду інтеракціонізму, що вивчає взаємодію людей тут і зараз. Зброя моментально постає як перформативний об'єкт – той вид об'єктів, які таким чином вписані в людську комунікацію, що безперервно її трансформують: щойно ці об'єкти входять до інтеракції, остання стає чимось іншим. Гарним прикладом є іграшкова зброя, якщо дістати її в момент деякої фіксованої комунікації (вечеря в кафе, інтерв'ю на телебаченні, прогулянка в парку), то це дещо порушує ту саму фіксованість формату окремого кадру комунікації, бо інші суб'єкти взаємодії на деякий час задумуються щодо справжності цієї зброї. Цей момент «місфреймінгу» – те, що завжди супроводжує перформативний об'єкт.

З перформативними об'єктами (до яких належить зброя) пов'язана ще одна важлива для теорії фреймів та теорії комунікації дистинкція – різниця між транзитивними та нетранзитивними об'єктами. Ми виходимо з припущення, що завжди можемо сказати, якого типу вза-

ємодії належить той чи інший об'єкт: ми знаємо, наприклад, що телеапаратура – це не іграшка, а складний технічний об'єкт, включений у певний формат комунікації, а є іграшкова камера, яку ми зі справжньою не сплутаємо. Це різні рівні комунікації і кожен об'єкт отримує своє місце або у первинній системі фреймів (неіграшкові об'єкти), або у вторинній системі (іграшкові об'єкти). Ті об'єкти, що належать вторинній системі, зазвичай нетранзитивні, тобто їх не можна використовувати за прямим призначенням. І навпаки, багато первинних об'єктів можуть бути представлені як символи самих себе: наприклад, під час кінозйомок, коли використання реальних об'єктів є дешевшим, ніж їхніх муляжів, що буде прикладом транзитивного об'єкта.

В теорії фреймів, внаслідок цього, виникає термін квазітранзитивність, що описує ситуацію, коли, наприклад, банк грабують з муляжем у руках. Внаслідок появи цього феномену, у Великобританії був прийнятий закон, регулюючий використання іграшкової зброї [5]. Це також передбачає три винятки, при яких вона не підлягає вилученню, а їх власники – покаранню, бо вона має бути пофарбована в один із вказаних кольорів, або меншою за певні розміри, і має імітувати зброю до 1870 року випуску. Таким чином, до цього закону вже вписана спроба виключити саму можливість квазітранзитивності, ситуації за якої іграшковий об'єкт використовується як справжній.

Ще одним важливим завданням для інтеракціоністів є наявність цілого класу об'єктів, які знаходяться у великій «сірій зоні» між первинними та вторинними фреймами. Найпростіший приклад – це травматична зброя (наприклад «Макарич»), яка виявляється в сірій зоні, тому що, з одного боку, це справжня зброя, з іншого боку, в силу технічних особливостей, це скоріш «недозброя», однак і іграшкою вона не є. У результаті, той самий «Макарич» – це певним чином трансформований «Макаров», який і не знак самого себе, і не є сам собою.

Це спричинило появу трохи дивного і, з першого погляду, абсурдного формулювання «менш летальна зброя», для опису травматичної зброї [4].

Проблема дистинкції першого та другого порядку комунікації у випадку зі зброєю виявляється особливо добре помітною. Більш показовий приклад – відмова від червоної фарби в пейнтбол, тому що ефект реалістичності виявляється занадто сильним [1]. Ця реалістичність, насправді, є вторинним ефектом від самого перформативного

об'єкта, який має дивовижний потенціал трансформування деякого фрейма взаємодії.

З іншого боку, це, звичайно, вже має менше відношення до самої зброї і значно більше до соціології речей, комунікації, теорії взаємодії тощо.

В силу самої методології соціології як дисципліни, плюралізму шкіл думок всередині науки та очевидної комплексності та неоднозначності феномену як такого, зброя й досі лишається дискусійною темою в контексті соціологічного знання. Звичайно, існують спроби концептуалізації, але жодну з них вичерпною назвати не можна.

Список використаних джерел

1. Are Red Paintballs illegal? Paintball hive. 2022. URL: <https://paintballhive.com/updated-are-red-paintballs-illegal-2022-the-real-truth/>
2. DeLanda, Manuel. War in the age of intelligent machines. Cambridge: MIT Press, 1992. 271 p.
3. McLuhan, Marshall. Understanding media. London: Routledge. 2001
4. United Nations Human Rights Guidance on Less-Lethal Weapons in Law Enforcement / Geneva Academy 2019. URL: <https://www.geneva-academy.ch/research/publications/detail/500-united-nations-human-rights-guidance-on-less-lethal-weapons-in-law-enforcement>
5. Violent Crime Reduction Act 2006 c.38 Part 2. Imitation firearms / legislation.gov.uk. 2011. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/38/part/2/crossheading/imitation-firearms/2011-08-11>
6. What is Object-Centered Sociality. IGI Global URL: <https://www.igi-global.com/dictionary/object-centered-sociality/20703>.

Науковий керівник: к.політ.н., доцент Каретна О. О.

Коновальчук Тетяна Анатоліївна

*студентка 2-го курсу факультету психології, політології та соціології
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРОБЛЕМА СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ У СУЧАСНОСТІ МОЛОДІ ТА СУСПІЛЬСТВА

Здебільшого молоде покоління виявляється без жорстких соціальних норм. Порушення традиційних форм соціалізації, заснованих на соціальних умовах життєвого шляху, з одного боку, підвищує у молоді почуття